

Mantas nodošana bezatlīdzības lietošanā

Vai pašvaldība drīkst nodot tai piederošo mantu sociālajam uzņēmumam bezatlīdzības lietošanā?

Pašvaldība drīkst nodot gan kustamo mantu (krēsli, galdi, datori), gan nekustamo mantu (telpas, ēka) bezatlīdzības lietošanā sociālajam uzņēmumam.

Pamatojums:

Pamatojoties uz Sociālā uzņēmuma likuma 8. panta 4. daļu¹¹, pašvaldība ir tiesīga nodot tai piederošo mantu sociālajam uzņēmumam bezatlīdzības lietošanā atbilstoši Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likumā¹² noteiktajai kārtībai. Šī norma atbilst arī speciālajām prasībām, kas minētas Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 5. pantā.

Kas pieņem lēmumu par mantas nodošanu bezatlīdzības lietošanā?

Pašvaldības dome pieņem lēmumu par mantas nodošana bezatlīdzības lietošanā. Gadījumā, ja nododamās mantas bilances vērtība saskaņā ar grāmatvedības uzskaites datiem nav lielāka par 1500 eiro vai termiņš mantas nodošanai bezatlīdzības lietošanā nav ilgāks par vienu mēnesi, šādu lēmumu var pieņemt arī iestāde, kuras valdījumā ir manta (piemēram, skola pieņem lēmumu par aktu zāles nodošanu bezatlīdzības lietošanā sociālajam uzņēmumam, lai tas novada vienu semināru/apmācības).

Pamatojums:

Saskaņā ar Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 5. panta 5. daļu, lēmumu par publiskas personas mantas nodošanu bezatlīdzības lietošanā sociālajam uzņēmumam pieņem atvasinātas publiskas personas orgāns, kas pašvaldības gadījumā ir dome.

Savukārt likuma 5. panta 5.¹ daļa paredz, ja nododamās mantas bilances vērtība saskaņā ar grāmatvedības uzskaites datiem nav lielāka par 1500 eiro vai termiņš mantas nodošanai bezatlīdzības lietošanā nav ilgāks par vienu mēnesi, lēmumu par šādas mantas nodošanu bezatlīdzības lietošanā sociālajam uzņēmumam pieņem tā publiskas personas iestāde, kuras valdījumā ir attiecīgā manta.

Kas jānorāda lēmumā par mantas nodošanu bezatlīdzības lietošanā?

Pamatojums:

Saskaņā Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 5. panta 3. daļu¹³, likumdevējs ir noteicis minimālās prasības, kas jāparedz lēmumā, taču nav izslēgta iespēja, ka lēmumā tiek ietverta arī cita informācija, kas tieši saistīta ar konkrēto gadījumu, un/vai paredz kādus īpašus mantas lietošanas noteikumus.

Dome vai atbildīgā institūcija, pieņemot lēmumu par mantas nodošanu bezatlīdzības lietošanā, lēmumā norāda vismaz šādu informāciju:

- 1) bezatlīdzības lietošanā nododamā manta, tās apjoms, bilances vērtība, stāvoklis un apraksts;
- 2) nodošanas nepieciešamība un lietderība;
- 3) nododamās mantas lietošanas vai izmantošanas mērķis un termiņš;
- 4) gadījumi, kad nodotā manta atdodama atpakaļ;
- 5) citi nepieciešamie noteikumi, tai skaitā noteikumi, lai nodrošinātu attiecīgās mantas saglabāšanu un atbilstošu izmantošanu.

Domei vai atbildīgajai institūcijai ir tiesības lēmumā norādīt vēl arī citu informāciju, kas tieši saistās ar mantas nodošanu lietošanā, piemēram, mantas lietošanas īpašos nosacījumus vai tiesības attiecībā uz mantas tālāku nodošanu lietošanā, utt.

¹¹ Sociālā uzņēmuma likums

¹² Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likums

¹³ Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likums

Kāds ir atļautais termiņš mantas nodošanai bezatlīdzības lietošanā?

Pamatojums:

Termiņu un nosacījumu attiecībā uz spēkā esoša sociālā uzņēmuma statusu nosaka Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 5. panta 5. daļa.

Pašvaldības manta bezatlīdzības lietošanā sociālajam uzņēmumam var tikt nodota uz laiku, kamēr tam ir spēkā attiecīgais statuss, bet ne ilgāk par 10 gadiem. Dome vai atbildīgā institūcija pati izvērtē iespējas un noteikumus, uz kādu termiņu mantas lietošanas tiesības tiek dotas, bet svarīgi, ka visā lietošanas laikā uzņēmumam ir jābūt spēkā sociālā uzņēmuma statusam. Ja uzņēmums zaudē sociālā uzņēmuma statusu, tiesības lietot mantu bez atlīdzības tiek pārtrauktas un manta jāatgriež pašvaldībai.

Kā juridiski tiek nostiprināta mantas nodošana bezatlīdzības lietošanā sociālajam uzņēmumam?

Pamatojums:

Saskaņā Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 5. panta 6. daļu, par mantas nodošanu bezatlīdzības lietošanā tiek slēgts rakstisks līgums.

PRAKSES PIEMĒRI:

Ogres novada domes lēmums par pašvaldības nekustamā īpašuma nodošanu bezatlīdzības lietošanā sociālajam uzņēmējam.

Pēc tam, kad dome vai atbildīgā iestāde ir pieņēmusi lēmumu par mantas nodošanu bezatlīdzības lietošanā sociālajam uzņēmumam, ar uzņēmumu tiek slēgts rakstveida līgums. Līgumā primāri tiek atrunāti visi tie jautājumi, kas minēti lēmumā par mantas nodošanu bezatlīdzības lietošanā, kā arī citi jautājumi, kas saistās ar darījuma būtību un izpildi. Likumā paredzēts, ka līgumā jānosaka arī pašvaldības tiesības kontrolēt vai bezatlīdzības lietošanā nodotā manta ir izlietota likumīgi un lietderīgi.

Nomas maksas samazināšana

Vai pašvaldība var samazināt nomas maksu sociālajam uzņēmumam?

Pamatojums:

Sociālā uzņēmuma likuma 8. panta 4. daļa dod iespēju pašvaldībai nodot bezatlīdzības lietošanā pašvaldībai piederošo nekustamo mantu. Tādējādi, ievērojot minēto normu, pašvaldība (un citi attiecīgajā normā minētie subjekti) ir tiesīga nodot tai piederošo mantu sociālajam uzņēmumam bezatlīdzības lietošanā (t.i., nododot lietošanā bez maksas), ievērojot Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 5. pantā un 5.1 pantā noteikto kārtību. Savukārt, iznomājot pašvaldības mantu, piemērojami Ministru kabineta 2018. gada 20. februāra noteikumi Nr. 97 "Publiskas personas mantas iznomāšanas noteikumi" (turpmāk – Noteikumi Nr. 97), bet, iznomājot zemi – Ministru kabineta 2018. gada 19. jūnija noteikumi Nr. 350 "Publiskas personas zemes nomas un apbūves tiesības noteikumi" (turpmāk – Noteikumi Nr. 350). Noteikumos Nr. 97 un Noteikumos Nr. 350 nav paredzēta iznomāšana sociālajiem uzņēmumiem par pazeminātu nomas maksu, pamatojoties uz faktu, ka uzņēmumam ir spēkā esošs sociālā uzņēmuma statuss, taču abos minētajos noteikumos ir paredzēta iespēja atsevišķos gadījumos nomas līguma darbības laikā samazināt nomas maksu uzņēmējam, piemērojot komercdarbības atbalsta (de minimis atbalsta) regulējumu (sk. Noteikumu Nr. 97 87., 88., 90., 91.punkts, Noteikumu Nr. 350 49., 50., 119. punkts).

Ja uzņēmums, arī sociālais uzņēmums, atbilst normatīvo aktu prasībām un darbojas normatīvajos aktos noteiktajās jomās, nomas, līguma darbības laikā pašvaldība drīkst samazināt nomas maksu.

Mantas nodošana īpašumā bez atlīdzības

Vai pašvaldība drīkst tai piederošu mantu nodot īpašumā bez atlīdzības sociālajam uzņēmumam?

Pašvaldība drīkst nodot savu kustamo mantu īpašumā bez atlīdzības sociālajam uzņēmumam.

Pamatojums:

Pamatojoties uz Sociālā uzņēmuma likuma 8. panta 3. daļu¹⁴, pašvaldība var nodot savu kustamo mantu īpašumā bez atlīdzības sociālajam uzņēmumam. Šī norma saskaņota ar Publiskas personas mantas atsavināšanas likuma 42. panta 3. daļu¹⁵, kas paredz, ka "Publiskas personas kustamo mantu var nodot bez atlīdzības valsts, atvasinātu publisku personu, kā arī citu publisko tiesību subjektu, sabiedriskā labuma organizāciju vai sociālo uzņēmumu īpašumā. Ja publiskas personas kustamo mantu, kas nodota bez atlīdzības, izmanto saimniecisku darbību veikšanai, ievēro komercdarbības atbalsta nosacījumus".

Kādu pašvaldībai piederošu mantu var nodot īpašumā bez atlīdzības sociālajam uzņēmumam?

Pašvaldība īpašumā bez atlīdzības drīkst nodot tikai kustamo mantu (piemēram, krēsli, galdi, datori), taču nedrīkst – nekustamo mantu (ēkas, zemi).

Kādos gadījumos pašvaldība ir tiesīga nodot tai piederošu mantu īpašumā bez atlīdzības sociālajam uzņēmumam?

Pašvaldība drīkst nodot tai piederošu mantu īpašumā bez atlīdzības sociālajam uzņēmumam, ja manta nav nepieciešama pašai pašvaldībai vai tās iestādēm.

Pamatojums:

Saskaņā ar Publiskas personas mantas atsavināšanas likuma 42. panta 3. daļu, pašvaldība drīkst nodot bezatlīdzības īpašumā sociālajam uzņēmumam tikai kustamo mantu.

Pamatojums:

Saskaņā ar Publiskas personas mantas atsavināšanas likuma 4. panta 1. daļu "[...] Atvasinātas publiskas personas mantas atsavināšanu var ierosināt, ja tā nav nepieciešama attiecīgai atvasinātai publiskai personai vai tās iestādēm to funkciju nodrošināšanai."

Kā notiek lēmuma pieņemšana?

Lēmumu par mantas nodošanu īpašumā bez atlīdzības pieņem dome, lēmumā norādot mantas atsavināšanas veidu – nodošana īpašumā bez atlīdzības.

Pamatojums:

Saskaņā ar Publiskas personas mantas atsavināšanas likuma 43. pantu, lēmumu par atsavināšanu pieņem dome.

Vai un kā pašvaldība var atgūt savu mantu, ja uzņēmums zaudē sociālā uzņēmuma statusu?

Pašvaldība, nododot īpašumā bez atlīdzības sociālajam uzņēmumam savu mantu, noslēdz par šo darījumu rakstisku līgumu. Līgumā tiek atrunāta ne tikai nododamā manta un tās izmantošanas noteikumi, bet var tikt atrunāti gadījumi jeb nosacījumi, kad pašvaldībai ir tiesības atgūt savu mantu atpakaļ, norādot, ka mantas ieguvējam noteiktā laikā manta jāatgriež pašvaldībai. Viens no šādiem gadījumiem, kad manta būtu jāatgriež sākotnējam īpašniekam, ir sociālā uzņēmuma statusa zaudēšana.

¹⁴ Sociālā uzņēmuma likums

¹⁵ Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likums

Nekustamā īpašuma nodokļa atlaide

Likumā „Par nekustamā īpašuma nodokli”¹⁶ paredzēti gadījumi, kad pašvaldība var izdot saistošus noteikumus, kas nosaka kārtību, kādā piešķir nodokļa atvieglojumu nodokļa maksātājiem, kārtību, kādā ar nekustamā īpašuma nodokli tiek aplikti atsevišķi nekustamā īpašuma nodokļa objekti, ka arī nosaka nodokļa likmes un nekustamā īpašuma paziņojuma piespiedu izpildes termiņu.

Vides un reģionālās attīstības ministrija ir publicējusi savā mājaslapā informāciju [“Pašvaldību saistošo noteikumu un iekšējo normatīvo aktu izstrāde”](#), metodiskajā materiālā ir apskatīti jautājumi arī par saistošiem noteikumiem nekustamā īpašuma nodokļu atlaides piešķiršanai.

Vai pašvaldība drīkst piešķirt nekustamā īpašuma nodokļu atlaidi sociālajam uzņēmumam?

Pašvaldība drīkst piešķirt nekustamā īpašuma nodokļa atlaidi uzņēmumam ar sociālā uzņēmuma statusu.

Pamatojums:

Saskaņā ar Sociālā uzņēmuma likuma 8. panta 2. daļu¹⁷, Pašvaldība ir tiesīga piešķirt sociālajam uzņēmumam nekustamā īpašuma nodokļa atvieglojumus atbilstoši likumā “Par nekustamā īpašuma nodokli”¹⁸ noteiktajai kārtībai. Likuma “Par nekustamā īpašuma nodokli” 5. panta 3. daļa paredz, “Pašvaldības var izdot saistošus noteikumus, kuros paredzēti atvieglojumi atsevišķām nekustamā īpašuma nodokļa maksātāju kategorijām”. Likumdevējs noteicis, ka “Atvieglojumus atsevišķām nekustamā īpašuma nodokļa maksātāju kategorijām pašvaldības var noteikt 90, 70, 50 vai 25 procentu apmērā no nekustamā īpašuma nodokļa summas.” (5. panta 4. daļa).

¹⁶ Par nekustamā īpašuma nodokli

¹⁷ Sociālā uzņēmuma likums

¹⁸ Par nekustamā īpašuma nodokli

¹⁹ Siguldas pašvaldības mājaslapa

Vai kāda pašvaldība ir noteikusi nekustamā īpašuma nodokļu atlaidi sociālajam uzņēmumam?

Ir pašvaldības, kuras savos saistošajos noteikumos ir paredzējušas nekustamā īpašuma nodokļu atlaidi sociālajam uzņēmumam, nereti, nodokļu atlaide, kas tiek piešķirta sociālajam uzņēmumam, ir lielāka nekā citiem komersantiem.

PRAKSES PIEMĒRI Siguldas pašvaldība¹⁹

Nekustamā īpašuma nodokļa atvieglojumi piešķirami šādos apmēros:

Saimnieciskās darbības veicējiem, kuriem ir reģistrēts sociālā uzņēmuma statuss, par sociālās uzņēmējdarbības nodrošināšanai izmantojamo nekustamo īpašumu piemēro nodokļa atvieglojumu 50% apmērā no kadastrālās vērtības.

PRAKSES PIEMĒRI - Ķekavas novada pašvaldība²⁰

Atvieglojumus no taksācijas gadam aprēķinātās nekustamā īpašuma nodokļa summas piešķir Noteikumu 2. punktā minētajām fiziskajām un juridiskām personām, kuras atbilst zemāk minētajām kategorijām:

Numurs	Kategorija	Atvieglojuma apmērs / ģpaši nosacījumi	Pienākums būt deklarētam nekustamajā ģpašumā, par kuru tiek pieprasīts atvieglojums	Pienākums būt deklarētam Ķekavas novadā vismaz vienu gadu	Vai nepieciešams nodokļa maksātāja iesniegums
(...)	(...)	(...)			
(...)	Komersantiem, kuri ieguvuši sociālā uzņēmuma statusu saskaņā ar Sociālā uzņēmuma likumu – par ēkām un zemi	50%	Jā	Jā	Katru taksācijas gadu

Kādus nosacījumus un noteikumus pašvaldība drīkst pieprasīt, lai piešķirtu nekustamā ģpašuma nodokļa atlaidi sociālajam uzņēmumam?

Izdot saistošos noteikumus par nekustamā ģpašuma nodokļu atlaides piešķiršanu ir pašvaldības tiesības, nevis pienākums. Pašvaldība pati izlemj kādus noteikumus, vai nosacījumus tā izvirza. Praksē sociālajam uzņēmumam primāri tiek pieprasīts iesniegt Labklājības ministrijas lēmumu par sociālā uzņēmuma statusa piešķiršanu. Taču pašvaldība var paredzēt arī citus noteikumus un nosacījumus.

PRAKSES PIEMĒRI

“Noteikumu (...) apakšpunktā norādītajām maksātāju kategorijām nekustamā ģpašuma nodokļa maksājumu atvieglojumus piešķir, ja par vienu nekustamā ģpašuma objektu aprēķinātā nekustamā ģpašuma nodokļa apmērs taksācijas gadā pārsniedz 50 (piecdesmit) eiro, un:
(...) juridiskās personas juridiskā adrese un saimnieciskās darbības veikšanas vieta atrodas (...) novada administratīvajā teritorijā un vismaz 50% no tās darbiniekiem ir deklarēti (...) novada administratīvajā teritorijā.

PRAKSES PIEMĒRI

“[...] šo noteikumu (...) punktā minētajiem saimnieciskās darbības veicējiem jāiesniedz (...) un rakstisks apliecinājums, ka nekustamais ģpašums tiek izmantots sociālās uzņēmējdarbības nodrošināšanai.”

²⁰ Ķekavas novada pašvaldības mājaslapa